

Vabariigi Valitsuse määruse „Töötasu alammäära kehtestamine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*) § 29 lõike 5 alusel.

Määruse eelnõu koostamine on ajendatud Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahel 8. oktoobril 2021. a sõlmitud kollektiivlepingust, millega sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonid leppisid kokku töötasu alammäära tõstmises aastal 2022. Kokkuleppega laiendatakse töötasu alammäära kollektiivlepingu seaduse § 4 lõike 4 tähenduses ning kehtestatakse alammäär kohustuslikuna kõigile Eesti Vabariigis tegutsevatele tööandjatele ja töötajatele. Laiendatud tingimused on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded.

TLS § 29 lõige 5 sätestab volitusnormi, mille kohaselt Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega kindlale ajaühikule vastava töötasu alammäära. Käesoleva eelnõuga kehtestab Vabariigi Valitsus töötasu alammääraks sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonide vahel kokkulepitud alammäära.

Eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Sotsiaalministeeriumi töö- ja pensionipoliitika osakonna nõunik Liis Tõnismaa (liis.tonismaa@sm.ee; tel 626 9805) ja töökeskkonna juht Seili Suder (seili.suder@sm.ee; tel 626 9191). Eelnõu mõjuhinnang on koostatud koostöös Rahandusministeeriumiga. Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Nele Nisu (nele.nisu@sm.ee; tel 626 9338).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahviga 1 kehtestatakse töötasu alammäär alates 1. jaanuarist 2022. a. Välja kujunenud tava kohaselt lepivad üleriigilises töötasu alammääras kokku sotsiaalpartnerid. Eesti Ametiühingute Keskliidul ja Eesti Tööandjate Keskliidul on õigus kollektiivlepingu seaduse § 4 lõike 4 alusel omavahel sõlmitud kollektiivlepingut poolte kokkuleppel laiendada töötasu tingimuste osas.

Kooskõlas sotsiaalpartnerite kokkuleppega kehtestab määrus 2022. aasta 1. jaanuarist tunnitasu alammääraks 3,86 eurot ja kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 654 eurot.

Paragrahviga 2 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2022. a kehtetuks seni kehtiv töötasu alammäärade määrus - Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määrus nr 115 „Töötasu alammäära kehtestamine“ (RT I, 21.12.2019, 27).

Paragrahv 3 sätestab eelnõu jõustumise 1. jaanuaril 2022. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub otsene puutumus Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrus näeb ette suurema töötasu alammäära võrreldes kehtiva regulatsiooniga. Kehtiva määruse järgi on töötasu alammääraks tunnis 3,48 eurot ja töötasu alammääraks täistööajaga töötamise korral kuus 584 eurot.

Töötasu alammäära tõus tähendab alammääraga seotud töötasude ja palga tõusu era- ning avalikus sektoris. Samuti suurenevad töötasu alammääraga seotud hüvitiste summad (näiteks vanemahüvitis, lapsepuhkuse tasu, jm). Alammäära tõus aitab kaasa vähekindlustatud isikute toimetuleku paranemisele.

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2021. aastal kaheksa kuu keskmisena 16 900 täisajaga tööle märgitud töötajat, kes teenisid töötasu alammäära (584 eurot), moodustades 3,4% kõigist töötasu saanud täisajaga tööle märgitud töötajatest.^[1] Sellele lisaks teenis ühes kuus keskmiselt 22 400 täisajaga tööle märgitud töötajat töötasu vahemikus 585 kuni 653 eurot (4,5% töötajatest).

Töötasu alammäära tõus 70 euro võrra 584-lt eurolt 654-le eurole 2022. aastal toob Rahandusministeeriumi hinnangul riigieelarvesse võrreldes 2021. aastaga täiendavat maksutulu 18 miljonit eurot. Suureneb sotsiaalmaksu, töötuskindlustusmaksu, füüsilise isiku tulumaksu ning tarbimisse mineva netopalga tõusu mõjul käibemaksu ja aktsiiside laekumine. Riigieelarve maksutulude prognoosis on juba arvestatud töötasu alammäära tõusuga läbi keskmise palga prognoosi.

Riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulud suurenevad võrreldes 2021. aastaga Rahandusministeeriumi hinnangul 5 miljoni euro võrra. Riigieelarvelistele asutustele tööjõukuludeks riigieelarvest täiendavaid vahendeid ei eraldata ning kokkuleppeliselt kaetakse alammäära tõus palgafondi siseselt.

Arvestades prognoositavat maksutulu ning riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulude suurenemist, sotsiaalmaksu ravikindlustuse ja kohalikele omavalitsustele eraldatava füüsilise isiku tulumaksu ning II pensionisamba maksete neutraalset mõju valitsussektori positsioonile, ulatub töötasu alammäära tõusu positiivne mõju valitsussektori eelarvepositsioonile 2022. aastal võrreldes 2021. aastaga kokku 9 miljoni euroni.

Töötasu alammäära tõus toob kaasa töötasu alammääraga seotud hüvitiste suurenemise. Suurenevad näiteks vanemahüvitis, lapsepuhkuse tasu ja hoolduspuhkuse tasu. Kuivõrd 2022. aasta riigieelarves on arvestatud töötasu alammäära tõusuga 644 euroni, toob töötasu alammäära tõus 654 eurole kaasa vanemahüvitise kulu, lapsepuhkuse ja hoolduspuhkuse tasu kulu tõusu, lisaks 2022. aasta riigieelarvesse arvestatule, kokku 77 021 euro ulatuses. Lisaks suureneb psühholoogilise abi hüvitis ohvritele ja töövaidluskomisjoni kaasistujatele töövaidluskomisjoni istungil osalemise aja eest makstav tasu. Kokku suurenevad seoses töötasu alammäära tõusuga 584 eurolt 654 euroni Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kaudu makstavate hüvitiste kulud ligikaudu 962 000 eurot.

Määrus võib kaasa tuua ka kohalike omavalitsuste makstavate toetuste ning hüvitiste tõusu, kuid ka näiteks lasteaiatasude tõusu, kui kohalik omavalitsus on need sidunud töötasu alammääraga. Määruse mõju ei ole antud juhul võimalik täpselt hinnata. Lähtuvalt kohaliku

^[1] Deklareerimise kuud veebruar kuni oktoober 2019. Töötasu all on arvestatud rahalist tasu, mida makstakse töötajale või ametnikule, sealhulgas palk, lisatasu, juurdemakse, puhkusetasu, stipendium, toetus ja pension, mida makstakse seoses töö- või teenistussuhtega.

omavalitsuse autonoomia põhimõttest on kohalikud omavalitsused oma tegevuses iseseisvad ning nende pakutavate hüvitiste ning toetuste maht on erinev.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2022. a ehk samaaegselt Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahelise laiendatud kollektiivlepinguga kokkulepitud 2022. aasta töötasu alammäära tõusuga.

6. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Personalitöö Arendamise Ühingule PARE, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile ning MTÜ Teenusmajanduse Kojale.